

ผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย
อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

The Success of the Propagation of Buddhism by the
Dhammayuttika Nikaya in Mueang Surin District, Surin Province

พระวิมล คุณยุตโต (วนเกิด), ทวีศักดิ์ ทองทิพย์ และพระครูใบฎีกาเวียง กิตติวัฒนโธ

Phra Vidol Khunnayutto (Wonkerd), Thawisak Thongthip

and Phra Khru Bai Dika Wiang Kittiwanno

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

Master of Buddhism Buddhist Studies,

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

Corresponding Author, E-mail: shell999bullus@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย 2) ศึกษางานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย และ 3) ศึกษาผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 35 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาพปัจจุบัน คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายจังหวัดสุรินทร์มีวัด 150 วัด (พระอารามหลวง 1 วัด และ 149 เป็นวัดราษฎร์) โดยในอำเภอเมืองสุรินทร์มีวัด 30 วัด และที่พักสงฆ์ 150 แห่ง วัดสำคัญ เช่น วัดบูรพาราม เป็นวัดเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองสุรินทร์มีการพัฒนาการต่อเนื่องโดยเฉพาะหลังจากเปลี่ยนจากมหานิกายมาเป็นธรรมยุตในปี พ.ศ. 2476 วัดป่าโยธาประสิทธิ์ มีสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดแห่งที่ 2 ซึ่งพุทธศาสนิกชนเข้ารับบริการเป็นจำนวนมากอีกทั้งเป็นวัดดีเด่นและวัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดสุทธิธรรมาราม ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

2. ด้านงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดำเนินงานหลัก 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านงานพระธรรมทูตในประเทศ การเทศน์ บรรยายธรรม สอนสมาธิ และจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา 2) ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด จัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมทั้งสมณะและวิปัสสนากรรมฐาน 3) ด้านงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ไม่มีการดำเนินงานในคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย

ได้รับบทความ: 1 สิงหาคม 2568; แก้ไขบทความ: 5 กันยายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 8 กันยายน 2568

Received: August 1, 2025; Revised: September 5, 2025; Accepted: September 8, 2025

3. ด้านผลสำเร็จ 1) ด้านงานพระธรรมทูตเผยแผ่ในประเทศไทย การจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนามีผลสำเร็จ 100% การนำฝึกสมาธิ 80% การเทศน์/บรรยายธรรม 62.86% 2) ด้านงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) มิได้มีการดำเนินงาน จึงไม่มีผลสำเร็จ 3) ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด กิจกรรมปฏิบัติธรรมมีผลสำเร็จ 91.43% การมีบุคลากรเป็นกัลยาณมิตร 80% สุขอนามัย 82.86%

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเน้นการปรับรูปแบบการเผยแผ่ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

คำสำคัญ: ผลสำเร็จ, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา, คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย

Abstract

This study aimed: 1) to examine the current conditions of the Dhammayuttika Sect Sangha, 2) to investigate its Buddhist propagation activities, and 3) to evaluate the outcomes of such activities in Mueang Surin District, Surin Province, Thailand. A qualitative research design was employed, utilizing participant observation, in-depth interviews, and interviews with 35 key informants comprising both monastics and laypersons.

The findings can be summarized as follows:

1. Current conditions: The Dhammayuttika Sect in Surin Province comprises 150 temples (one royal monastery and 149 community temples). In Mueang Surin District, there are 30 temples and 150 monastic residences. Notable temples include Burapharam temple, a historic temple central to Surin's cultural identity, which has undergone continuous development since its transition from the Mahanikaya Sect to the Dhammayuttika Sect in 1933; Yothaprasit forest temple, which serves as the province's second meditation center and a model temple attracting a large number of practitioners; and Sutthidhamaram temple, which functions as a central venue for Buddhist activities.

2. Propagation of Buddhism: Activities are organized in three main areas 1) Dhamma missionary work within the country, including preaching, Dhamma lectures, meditation instruction, and Buddhist promotion programs; 2) the provincial meditation center, which offers both *samatha* (concentration) and *vipassanā* (insight) meditation training; and 3) the Sub-District People's Training Unit (A.P.T.), which is not implemented under the Dhammayuttika Sect Sangha.

3. Outcomes 1) Dhamma missionary activities within the country: Buddhist promotional programs achieved a 100% success rate, meditation training 80%, and preaching/Dhamma lectures 62.86%. 2) Sub-district People's Training Unit (A.P.T.) This program was not implemented within the Dhammayuttika Sect Sangha, and therefore no outcomes were reported. 3) Provincial meditation center: Meditation practice activities yielded a 91.43% success rate, fostering *kalyāṇamitta* (spiritual companionship) 80%, and health and hygiene 82.86%.

Overall, the study underscores the pivotal role of the Dhammayuttika Sect Sangha in disseminating Buddhism, highlighting the importance of adapting propagation strategies to contemporary social contexts.

Keywords: Effectiveness, Buddhist Propagation, Dhammayuttika Sect

1. บทนำ

ในสังคมปัจจุบันได้มีรูปแบบการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์และสังคมตลอดจนถึงระบบเศรษฐกิจการเมืองการปกครองอย่างมาก และสังคมปัจจุบันการดำเนินชีวิตของประชาชน ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน สถานการณ์ปัจจุบัน การดำรงชีวิตต้องมืองค์กรแข่งขันต่อสู้กันมากขึ้น เนื่องจากเหตุปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่เป็นระบบทางโครงสร้างของสังคมและชุมชนมีความสลับซับซ้อนกันมากขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องแก้ปัญหาให้ทันกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน

ครั้งอดีตที่ผ่านมา วัดได้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและสังคมวัดถือเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาพร้อมทั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม ปัจจุบันได้มีองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างมากมายทั้งนี้เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการบริการสังคมและชุมชนแม้แต่การเผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนาพระสงฆ์ได้มีบทบาทและความจำเป็นต่อการเปลี่ยนแปลงตามรูปแบบและวิธีการเผยแผ่เพื่อให้เกิดประโยชน์ในยุคปัจจุบันโดยเน้นไปที่บุคคลากรที่จะนำมาเป็นสื่อกลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความสลับซับซ้อนและความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบันที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพุทธบริษัทนอกจากจะมีการฝึกฝนอบรมตามหลักพระธรรมวินัยแล้วยังมีหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนถึงปัจจุบันบทบาทหน้าที่และหลักการที่พระสงฆ์จะต้องแสดงให้เห็นถึงอุดมการณ์อันเป็นไปเพื่อความผาสุกของชาวพุทธทั่วโลกตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงประทานพุทธโอวาทแก่เหล่าพระอริยสาวกในคราวส่งพระสงฆ์เพื่อประกาศพระพุทธศาสนารุ่นแรกมีใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า มุตตาหิ ภิกขเว สพพปาเสหิ เย ทิพพา เย จ มานุสา ตุมहेปิ ภิกขเว...ธมมํ อาทิกถยาณํ มชฺเฌกถยาณํ ปรีโยสานกถยาณํ

สาตถิ สพฺพญฺชน เภวล ปรีปฺพณฺณ ปรีสุทฺธิ พรหมจิริยํ ปกาเสถ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535: วิ.ม. (บาลี) 4/32/27)

ภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งของทิพย์และของมนุษย์ พวกเธอก็พ้นแล้วเช่นกัน ภิกษุทั้งหลายพวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์แก่คนจำนวนมาก เพื่อความสุขแก่คนจำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เธออย่าไปทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรม งามในเบื้องต้น งามท่ามกลาง และงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ (การดำเนินชีวิตประเสริฐ) ให้บริสุทธิ์บริบูรณ์สิ้นเชิง ทั้งอรรถะ (ความ) และพยัญชนะ (คำ) ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลกเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่มนุษย์และเทวดาทั้งหลาย (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: วิ.ม. (ไทย) 4/32/40)

พุทธโอวาทของพระพุทธเจ้าได้ทรงประทานแก่เหล่าพระสาวกในรุ่นแรกนั้นถือเป็นบทยืนยันและเป็นปฐมบทที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อชาวโลก พระพุทธองค์พร้อมด้วยเหล่าสาวกได้ดำเนินการเผยแผ่พระธรรมคำสอน (พุทธธรรม) ให้มีการแพร่หลายและกว้างขวางในดินแดนชมพูทวีป (อินเดีย) และได้รับการยอมรับอย่างมากระลอกเป็นยุคความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในชมพูทวีปหลังจากพระพุทธองค์ทรงดับขันธปรินิพพานเหล่าพระสงฆ์ได้มีการสานต่อเจตนารมณ์และสานต่อพุทธปณิธานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเรื่อยมาตามยุคตามสมัยจวบจนอดีตถึงปัจจุบันจากการรับรู้ยุคสมัยที่รุ่งเรืองและเป็นที่รู้จัก คือ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงเป็นพระราชาอุปถัมภ์ในการทำตติยสังคายนาและมีบทบาทอย่างมากต่อการส่งสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังนานาประเทศเป็นจำนวน 9 สายโดยเฉพาะสายที่ 8 นำโดยพระโสณมหาเถระ พระอุตรมหาเถระได้เดินทางเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังดินแดนสุวรรณภูมิในพุทธศักราช 218 (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2520, หน้า 143) นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยจึงมีความผูกพันกับพระพุทธศาสนาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นการดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้ศาสนทายาทและประชาชนได้รับทราบในทุก ๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วก็นำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ได้แก่ การเทศนา การปาฐกถาในโอกาสและสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในวัดและนอกวัด การบรรยายธรรมทางวิทยุและโทรทัศน์ การเผยแผ่ธรรมด้วยสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์หรือวีดิทัศน์ ภารกิจด้านนี้ครอบคลุมถึงการที่วัดหรือพระสงฆ์จัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในวัดโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเผยแผ่ธรรมะหรือต้องการให้ประชาชนได้เข้าวัดปฏิบัติธรรม หรือมุ่งเน้นสืบสานวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากหลักพระพุทธศาสนา การดำเนินการใด ๆ ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาที่เป็นไปเพื่อการเผยแผ่ธรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งในวัดและนอกวัด ชื่อว่าภารกิจด้านการเผยแผ่ทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสังคมไทยมาช้านาน โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการทำงานของคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่ยึดมั่นในพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดและมีส่วนสำคัญในการธำรงรักษาพระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ ในยุคปัจจุบันที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พระสงฆ์ต้องปรับรูปแบบการเผยแผ่ให้เหมาะสมกับบริบทใหม่ให้ทันยุคสมัยในปัจจุบัน

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจศึกษาเรื่อง ผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยทำการศึกษาเฉพาะประเด็น ได้แก่ สภาพปัจจุบันคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย งานเผยแผ่คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย และผลสำเร็จงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับดังกล่าวจึงได้ทำวิจัยในเรื่องนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
2. ศึกษางานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
3. ศึกษาผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Field Research Methodology) โดยมีขั้นตอนดังนี้ ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช 2539, และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ (แบบสัมภาษณ์) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 35 รูป/คน แบ่งเป็น 1) พระสงฆ์ฆาติการ 7 รูป 2) วิทยากร 9 รูป/คน 3) นักวิชาการผู้ทรงคุณ 1 คน 4) ผู้นำชุมชน 3 คน และ 5) ผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติธรรม 15 คน

3.2 เครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยมีอยู่ 1 แบบ โดยผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือขึ้นเอง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย 2 แบบได้แก่ 1) แบบบันทึกการสังเกต 2) แบบบันทึกการสัมภาษณ์มีโครงสร้าง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือ จากบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยสงฆ์ สุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยขอข้อมูลตามพื้นที่ที่ได้ระบุไว้ เพื่อลงเก็บข้อมูล ภาคนามและสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มเป้าหมายทั้ง 35 รูป/คน

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพื้นที่วัดในการปกครองของคณะสงฆ์ ธรรมยุติกนิกาย ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกมาศึกษาเฉพาะวัดที่ได้รับการพัฒนาเป็นตัวอย่างและดีเด่น คือ 1) วัดป่าโยธาประสิทธิ์ 148 หมู่ที่ 15 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 2) วัดบูรพาราม (พระอารามหลวงเฉลิมพระเกียรติ) ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และ 3) วัดสุทธิธรรมาราม 492 หมู่ที่ 18 บ้านสุขสนาม ซอยศรีณรงค์ 9 ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพภาคนาม ดังนี้ 1) ข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกตซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพภาคนาม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบพรรณนา 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบเชิงพรรณนา เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนของการเขียนรายงานการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพปัจจุบันของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย จังหวัดสุรินทร์ มีวัด 150 วัด และที่พักสงฆ์ 150 แห่ง (พระอารามหลวง 1 วัด และวัดราษฎร์ 149 วัด) ในอำเภอเมืองสุรินทร์มีวัด 30 วัด วัดที่สำคัญได้แก่ (1) วัดบูรพาราม (พระอารามหลวง) ทำหน้าที่ศูนย์กลางกิจกรรมระดับอำเภอและจังหวัด (2) วัดป่าโยธาประสิทธิ์ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด แห่งที่ 2 มีความพร้อมด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวก (3) วัดสุทธิธรรมาราม ให้บริการสถานที่จัดงานเพื่อสนองงานแก่คณะสงฆ์

4.2 งานเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายได้ดำเนินงานเผยแผ่ 3 ด้านหลัก 1) ด้านงานพระธรรมทูตเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศ 2) ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โดยมีงานอยู่หนึ่งด้านที่มีได้ปฏิบัติงาน ได้แก่ 3) ด้านงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) พบว่า หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ เคยมีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ร่วมกับทางฝ่ายคณะสงฆ์มหานิกายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงก่อน

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยงานที่ดำเนินการครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านศีลธรรมและวัฒนธรรม 2) ด้านสุขภาพอนามัย 3) ด้านสัมมาชีพ 4) ด้านความสันติสุข 5) ด้านศึกษาสงเคราะห์ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์ 7) ด้านกตัญญูกตเวทิตาธรรม 8) ด้านสามัคคี หลังจากเกิดการระบาดของโควิด-19 งานของ (อ.ป.ต.) บางส่วนได้ยุติบทบาทลง ดังนั้นคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย จึงน่าจะมีความจำเป็นต้องส่งเสริมสนับสนุน และวางแนวทางฟื้นฟูหน่วยอบรมให้กลับมาเป็นกลไกหลักในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับตำบลอย่างยั่งยืนต่อไป

4.3 ผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลที่ได้รับเป็นที่น่าพึงพอใจ ดังนี้ 1) ด้านงานพระธรรมทูต การเทศน์/บรรยายธรรม 62.86% การนำฝึกสมาธิ 80% ด้านการนำเสนอแสดงตนเป็นพุทธมามกะ 74.29% ด้านการออกเยี่ยมเยียนและให้กำลังใจ การนำชุมชนพัฒนาท้องถิ่น 85.71% ด้านการสัทธิและทำให้ดูเป็นตัวอย่าง 74.29% การจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา 100% 2) ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ด้านการปฏิบัติธรรม สมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานตามหลักมหาสติปัฏฐานสูตร 85.71% ด้านสถานที่มีความสะอาด สงบร่มรื่น 77.14% กิจกรรมปฏิบัติธรรม 91.43% บุคลากรมีความรู้ดีเป็นกัลยาณมิตร 80% ด้านสุขอนามัยปลอดโรคติดต่อ 82.86% ตัวเลขเหล่านี้ได้มาจากสัดส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละด้านเทียบออกมาเป็นค่าร้อยละ ซึ่งปรากฏดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ผลการศึกษาวิจัย สภาพปัจจุบันของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมในอำเภอเมืองสุรินทร์ วัดโดยส่วนใหญ่มีความร่มรื่นมีความเป็นธรรมชาติที่มีต้นไม้หลากหลายสายพันธุ์นานาชนิดซึ่งคงความเป็นป่าไว้เป็นเอกลักษณ์ในเขตเมืองได้มากที่สุด เนื่องจากมีสิ่งก่อสร้างที่เป็นสาธารณูปการเข้ามาจำนวนมากจึงทำให้ความเป็นป่าในเมืองลดน้อยลงไป จึงอนุรักษ์ต้นไม้เอาไว้ให้ได้มากที่สุด เพื่อยกระดับจิตวิญญาณของประชาชนและเด็กเยาวชนทั่วไปให้มีความศรัทธาใกล้ชิดกับความเป็นธรรมชาติให้มากขึ้น มีสถานภาพจิตใจดีและบรรยากาศที่ร่มเย็นได้สัมผัสอากาศอันบริสุทธิ์เพราะทรัพยากรไม้เป็นส่วนหนึ่งทำให้มีกำลังใจในการต่อสู้กับปัญหาได้ แม้กระทั่งพระพุทธองค์ก็ทรงอาศัยร่มไม้โพธิ์พฤษปะท้านั่งตรัสรู้ธรรม ปัจจุบันการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีการศึกษานักธรรมชั้นตรี โท และเอก รวมถึงบางรูปที่สำเร็จเปรียญธรรมถึง 7 ประโยค นอกจากนี้ยังมีพระสงฆ์ผู้ทรงจำพระปาฏิโมกข์ 76 รูป และเป็นพระอุปัชฌาย์ใหม่อีกหลายรูป ประจวบการเรียนทางสายสามัญ ปริญญาตรี - โท - เอก แสดงถึงความมั่นคงทางวิชาการของคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นรากฐานในการเผยแผ่ธรรมะได้อย่างมีคุณภาพ โดยผู้ปกครองทางคณะสงฆ์ให้ความสำคัญกับเยาวชนในสถาบันการศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ และมอบโอกาสให้แก่เด็กนักเรียนได้รับทุนเป็นประจำทุกปี ที่เป็น

เช่นนี้เพราะว่าหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมของวัดหรือพระสงฆ์ ส่วนมากเป็นการจัดการเทศนา อบรมสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาแล้วตั้งอยู่ในสัมมาปฏิบัติเพื่อเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนี้จึงทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ, 2540, หน้า 144) อธิบายว่า 1) อบรมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นสมณะสัญญา และอบรมเรื่องจรรยา มารยาท ตลอดจนถึงการปฏิบัติอันเกี่ยวกับพิธีหรือแบบอย่างต่าง ๆ 2) อบรมการทำวัตร สวดมนต์ให้เป็นไปโดยมีระเบียบเรียบร้อย 3) หาอุบายวิธีให้ได้ได้ยินได้ฟังโอวาทคำสั่งสอน หรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ 4) แนะนำสั่งสอนธรรมประชาชนให้เข้าใจพิธีและการปฏิบัติ 5) เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลในธรรม และให้ได้ยินได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยถูกต้อง 6) หาอุบายวิธีสกัดกั้นสัทธิธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป 7) ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนา และอบรมในทางศีลธรรมมีการไหว้พระสวดมนต์เป็นต้น 8) ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุดเพื่อประโยชน์แก่การศึกษาธรรมบาลี เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน หรือขวนขวายจัดหาหนังสือเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปบ้าง ที่เกี่ยวกับการไหว้พระสวดมนต์บ้าง ที่เกี่ยวกับศีลธรรมบ้าง ที่เกี่ยวกับประวัติพระ บ้าง เพื่อให้ผู้รักาศิลปวัฒนธรรมตามวัดต่าง ๆ ได้ท่อง ได้อ่าน ได้ฟังตามสมควรแก่สถานที่และโอกาส 9) ขวนขวายการจัดหาอุปกรณ์การเรียนภาษาไทยบางประเภทสำหรับชั้นประถม ขึ้นไว้เพื่อให้เด็กที่ขาดสนใจใฝ่เรียน เป็นต้น พระพุทธศาสนาจะยั่งยืนได้ด้วยความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันหลาย ๆ ฝ่าย มิใช่ใครคนใดคนหนึ่งแม้จะไม่มีตำแหน่งหน้าที่ก็ตามก็จงช่วยกันไปตามความสามารถ ให้เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าที่สั่งมา

5.2 งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

1. ด้านงานพระธรรมทูต การปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตในประเทศ ควรส่งเสริมให้พระธรรมทูตและบุคลากรทางศาสนทายาท ได้รับการอบรมจากสำนักแม่แบบ ศูนย์ฝึกอบรมของมหาเถรสมาคม ส่งเสริมให้พระธรรมทูตมีความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลก เพื่อสามารถตอบโจทย์ญาติโยมได้ทุกเพศทุกวัยให้ความสำคัญกับจริยวัตรและวัตรปฏิบัติงานของพระธรรมทูต เพราะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็นและมาปฏิบัติธรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่างานทุกด้านเป็นงานเผยแผ่ทั้งสิ้น พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ ได้ตื่นตัวในการศึกษาเพื่อให้มีความรู้ด้านต่าง ๆ ให้ทันกับเหตุการณ์มากขึ้นจึงทำให้ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ สอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2543, หน้า 16-17) กล่าวว่า การทำงานของพระธรรมทูตก็เช่นเดียวกับการเผยแผ่พระศาสนา ซึ่งเป็นการให้การศึกษาเพื่อประโยชน์แก่ประชาชน ถ้าเราไปในถิ่นไหน ก็ต้องรู้ถิ่นนั้น รู้สถานการณ์ความเป็นไป สภาพความต้องการจิตใจอะไรต่ออะไรต่าง ๆ ของเขาแล้วเราก็ตอบประเมินว่า ในถิ่นนี้เทศะนี้ ในกาลยุคสมัยนี้ เราควรจะเน้นเช่นว่า มีเป้าหมายอะไรเป็นการเผยแผ่อะไร จะย้ำใน

หลักธรรมข้อไหน เป็นต้น คิดว่าถ้าเอางานอย่างนี้จะเป็นการทำงานที่เรียกว่า มีเป้าหมายที่เด่นชัด พระธรรมทูตมีคุณสมบัติที่เป็นหลักอยู่ 3 ประการ คือ 1) พระธรรมทูตจะต้องมีความมั่นใจในคุณค่าความดีงาม ความประเสริฐของพระพุทธศาสนา 2) พระธรรมทูตจะต้องมีความประพฤติที่ดีงามอันชวนให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสแก่ผู้ที่พบเห็น 3) พระธรรมทูตจะต้องมีความหนักแน่น คือ เมื่อไปอยู่ในประเทศที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมแตกต่างกับสังคมไทย พระธรรมทูตจะต้องมีความหนักแน่นในพระธรรมวินัยไม่หวั่นไหวไปตามสภาพแวดล้อม เป็นต้น

2. ด้านงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) การปฏิบัติงานด้านหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลของคณะสงฆ์ธรรมยุติ มิได้มีงานในด้านนี้เนื่องจากมิได้มีหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) การขาดการดำเนินงานของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล เป็นช่องว่างที่ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุง ปัจจุบันกำลังดำเนินการเรื่องการจัดตั้ง เพื่อให้ครบกระบวนการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างครบวงจร

3. ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด การปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดในเขตพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดมีอยู่จำนวนน้อย ไม่พอเพียงกับความต้องการของชุมชนในอำเภอเมือง คณะสงฆ์อำเภอเมืองยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์นักเผยแผ่ได้เข้าศึกษาอบรมความรู้เกี่ยวกับภาระงานของสำนักปฏิบัติธรรม เช่น 1) ด้านการปฏิบัติธรรม คือ สมถและวิปัสสนากรรมฐานตามหลักหลักมหาสติปัฏฐานสูตร 2) ด้านสถานที่มีความ สะอาด สงบ ร่มรื่น 3) ด้านกิจกรรมปฏิบัติธรรม 4) ด้านบุคคลากร คือ มีความรู้ดี เป็นกัลยาณมิตร 5) ด้านสุขอนามัย คือ ปลอดภัยติดต่อ ผลคือทำให้งานที่ปฏิบัติอยู่ขาดคุณภาพและประสิทธิภาพไปบ้างเนื่องจากไม่เป็นไปตามภาระงานที่กำหนดไว้ในสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ให้มีการสำรวจวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมซึ่งมีความตามเกณฑ์ตามที่มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำหนดเพื่อดำเนินการขออนุญาตให้ผู้มีอำนาจได้แต่งตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดให้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ก็จะเป็นแนวทางหรือวิธีการนำสู่การแก้ปัญหาในด้านสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดที่มีอยู่จำนวนน้อยได้ สำนักปฏิบัติธรรมควรมีหลักสูตรรองรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น หลักสูตรเข้มข้นสำหรับผู้แสวงหาธรรมขั้นลึก หลักสูตรเบื้องต้นสำหรับประชาชนทั่วไป ค่ายคุณธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน หลักสูตรปรับพฤติกรรมสำหรับผู้กระทำผิด (ร่วมกับเรือนจำ/สถานพินิจ) เนื้อหาควรมีทั้งภาคทฤษฎี (ธรรมบรรยาย) และภาคปฏิบัติ (สมาธิ วิปัสสนา เติบจงกรม) นำพาปฏิบัติงานก่อสร้างเป็นงานอดิเรกปรับปรุงภูมิทัศน์ (ศาลาปฏิบัติวิหารที่ชำรุดและสร้างขึ้นใหม่) สอดคล้องกับ (พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์, 2547, หน้า 111) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนาชุมชนเพื่อการลด ละ เลิก อบายมุข : ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีสีโล) วัดโนนเมือง ตำบลโนนเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา” ได้พบว่า ในการนำเอาหลักธรรมมาพัฒนาชุมชน เพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข

โดยศึกษาเชิงคุณภาพ พื้นที่ในการศึกษา คือ ชุมชนวัดโนนเมืองที่พระครูศีลวราภรณ์เป็นผู้นำชุมชนในการพัฒนากิจการชุมชน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า พระสงฆ์มีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนทำให้ดึงดูดคนเข้ามาสู่กระบวนการของการพัฒนาได้อย่างมาก เป็นการนำชุมชนให้เกิดความสงบในด้านจิตใจ ด้วยการกระตุ้นปลูกจิตสำนึก นำเทคนิควิธีการในการเข้าถึงชุมชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและศาสนาสามารถบรรลุเป้าหมายของการพัฒนานำไปสู่ความเข้มแข็งและยั่งยืนได้

5.3 ผลการศึกษาผลสำเร็จการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม จัดกิจกรรมอบรมเยาวชนเข้าค่ายคุณธรรมจริยธรรม และโครงการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และนอกจากนี้ยังพบว่า วัดมีการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศในการเผยแผ่ธรรมะตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน มีระบบการดำเนินงานที่ต่อเนื่องชัดเจน และหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านศาสนพิธี การฝึกอบรม การพัฒนาเยาวชนและชุมชน ตลอดจนการใช้สื่อร่วมสมัยในการสื่อสารธรรมะ ส่งผลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในพื้นที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับในสังคมโดยรวมสร้างคุณค่าให้องค์กรแก่คณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัย (พระมหาปัญญา สุขสงค์, 2541, หน้า 32) พบว่าพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเผยแผ่ธรรมะ การศึกษา และการพัฒนาชุมชน การวิจัยนี้ยังยืนยันว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจะได้ผลดีเมื่อพระสงฆ์มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี จุดเด่นของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในอำเภอเมืองสุรินทร์ คือการเน้นการปฏิบัติธรรมและการมีสำนักปฏิบัติธรรมที่ได้มาตรฐานเคร่งครัดในพระธรรมวินัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนอย่างมาก บริบททางสังคม

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ควรกำหนดนโยบายด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยให้ความสำคัญกับการอบรมพระธรรมทูตในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการเผยแผ่ธรรมในระดับชุมชน รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์มาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับยุคโลกาภิวัตน์

2. ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลให้เป็นทางการของทางฝ่ายคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายในจังหวัดสุรินทร์เป็นแห่งแรก เพื่อพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการเผยแผ่อย่างเป็นระบบ

6.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรส่งเสริมให้นำแนวทางการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลักษณะที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน เช่น กิจกรรมอบรมศีลธรรม การปฏิบัติธรรม และ

การบูรณาการงานเผยแผ่กับกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ไปประยุกต์ใช้ในวัดและพื้นที่อื่น ๆ ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย โดยเฉพาะในเขตชนบทหรือชุมชนที่ยังขาดโครงสร้างการเผยแผ่ที่เข้มแข็ง

2. ควรส่งเสริมการจัดอบรมเชิงลึกแก่พระธรรมทูตและพระวิทยากรในเขตพื้นที่ โดยเน้นทักษะการสื่อสารยุคใหม่ การเข้าใจสื่อ และการใช้เทคโนโลยี รวมทั้งแนวทางการแสดงธรรมอย่างเป็นระบบความมีจิตอาสาที่แท้จริงอิงหลักพุทธธรรม ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการให้ธรรมะเป็นธรรมทาน

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างการเผยแผ่ของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกายกับมหานิกาย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดี

2. ควรขยายพื้นที่การวิจัยไปยังอำเภออื่นในจังหวัดสุรินทร์ หรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อศึกษาความแตกต่างของบริบทและปัจจัยความสำเร็จ

3. ควรศึกษาผลลัพธ์เชิงคุณภาพของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเผยแผ่ธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางศีลธรรม หรือระดับสติปัญญาหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเสริมความสมบูรณ์ของผลการประเมิน

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

1) จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย ความมั่นคงในพระธรรมวินัยเป็นปึกแผ่น มีความสามัคคีในหมู่คณะ งานเผยแผ่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและปฏิบัติพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด 2) งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยมีภาระงาน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านงานพระธรรมทูต การใช้ภาษาและการสื่อสารเข้าใจง่าย การใช้เทคโนโลยีได้ค่อนข้างน้อย บุคลากรมีจำนวนน้อย ควรมีแนวทางเชิญชวนให้พระธรรมทูตมีการศึกษาขั้นสูงขึ้น ทุนสนับสนุนจากรัฐเพิ่มโควตาในประเทศให้มากขึ้นและจัดตั้งฝ่ายตรวจสอบสื่อก่อนนำเผยแพร่ (2) ด้านงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ปัจจุบันกำลังดำเนินเรื่องการจัดตั้ง เพื่อให้ครบกระบวนการปฏิบัติงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างครบวงจร (3) ด้านงานสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด ที่ผ่านมาการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ได้รับความพึงพอใจจากพุทธศาสนิกชนเป็นจำนวนมากและเป็นที่น่าพึงพอใจแก่ผู้รับบริการอย่างมากแต่ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการเผยแผ่ คือบุคลากรนักเผยแผ่และการใช้สื่อออนไลน์มีจำนวนน้อย สื่อเทคโนโลยีเผยแผ่ทางออนไลน์ เครื่องเสียงขาดความทันสมัย และทุนสนับสนุนบุคลากรนักเผยแผ่ 3) ผลสำเร็จของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวมของคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา หลักธรรมที่นำไปเผยแผ่ เช่น พรหมวิหาร 4, สังคหวัตถุ 4, การสอนสมาธิ และการรักษาศีล 5 เป็นต้น อีกทั้งโครงการอบรมคุณธรรมแก่นักเรียนและประชาชนทั่วไปให้

เข้าใจหลักธรรมมากขึ้นซึ่งเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประชาชนเข้าใจหลักธรรม และเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนามากขึ้นสร้างความสามัคคีปรองดองระหว่างคณะสงฆ์และประชาชนซึ่งเป็นผลดีทั้งสองฝ่าย สามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ตลอดจนรู้จักแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพองค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2520). *พุทธศาสนาในเอเชีย*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2543). *พระธรรมทูตสายต่างประเทศ รุ่นที่ 6*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิเชียร ชาญณรงค์. (2547). *บทบาทพระสงฆ์ในการนำหลักธรรมมาใช้ทำกิจกรรมงานพัฒนา ชุมชนเพื่อ ลด ละ เลิก อบายมุข ศึกษาเฉพาะกรณีพระครูศีลวราภรณ์ (เฉลิม ฐิตีโล)*. (วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาชุมชน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาปัญญา สุขสงค์. (2541). *บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาลังคม ศึกษาเฉพาะกรณี: พระพิศาลธรรมพาที (พระอาจารย์พะยอม กลฺยาโณ)*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก 2500*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย (ช่วง วรบุญโญ). (2540). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.